
FURUQA DAAYEERKA

SU'AALAHAD INTA BADAN LA ISWEYDIYO

Furuqa Daayeerku (Monkeypox) waa cudur fayras oo dhif oo inta badan ka dhaca badhtamaha iyo galbeedka Afrika. Waxa loogu yeedhay “furuq daayeer” (monkeypox) sababta oo ah markii ugu horeysay waxa laga helay daayeer joogay shaybaadh sannadkii 1958. Baadhitaano dhiig oo lagu sameeyay Afrika ayaa mar dambe laga helay xawayaano kale oo ay u badan tahay inay leeyihiin furuqa daayeerk. Waxa kale oo culumada saynisku ay fayraska sababa furuqa daayeer ka heleen dabagaale Afrikaan. Wuxuu laga yaabaa in noocyadaa dabagaalaha ahi ay cudurka u yihii rug. Jiirka waaweyn, jiirka yaryar iyo bakaylaho waxa iyaga ku dhici kara furuqa daayeerk. Furuqa daayeerk waxa lagu arkay bini'aadanka markii ugu horeysay sannadkii 1970.

Furuqa daayeerk ma laga helaa Maraykanka?

Horaantii Bishii Lixaad 2003, waxa furuqa daayeerk lagu sheegay dhawr qof gudaha Maraykanka. Dadkaa intooda badani waxay jiradeen ka dib markii ay xidhiidh la yeeshen dabagaalaha bananka Ameerika (prairie dogs) oo rabaayada ah oo la jiran furuqa daayeerk. Taasi waxay ahayd markii ugu horeysay ee lagu arkay faafid ah furuqa daayeerk gudaha Maraykanka.

Maxaa sababa furuqa daayeerk?

Cudurka waxa sababa fayraska loo yaqaano fayraska Furuqa Daayeerk (*Monkeypox virus*). Wuxuu faryaskaasi ka tirsan koox fayrasyo oo ay ku jiraan fayraska furuqa (variola), fayraska lagu isticmaalo talaalka furuqa (vaccinia), iyo fayraska furuqa lo'ada (cowpox virus).

Waa maxay calaamadaha iyo tilmaamaha furuqa daayeerku?

Calaamadaha iyo tilmaamaha furuqa daayeerk ee lagu arko bini'aadanka waxay la mid yihii kuwa furuqa, laakiin caadi ahaan way ka khafiifsan yihii. Faraq kale oo labadooda u dhixeyya waxa weeye furuqa daayeerk ee keena qanjidhada oo barara.

Qiyaastii 12 cisho ka dib marka qofka uu soo gaadho fayrasku, waxa qofka ku dhici doona qandho, madax-xanuun, muruq xanuun iyo dhabar xanuun; qofka qanjidhadiisa ayaa barari doona; waxana uu dareemi doonaa daal. Finankaasi waxay isu beddelaan kuuskuus soo baxsan oo leh dheecaan waxana badanaa ay ka bilaabmaan wajiga waana ay sii fidaan, laakiin waxay kaloo ka bilaabmi karaan meelo kale oo jidhka ah. Kuuskuuskaasi waxay maraan dhawr heer oo kala duwan ka dibna waxay yeeshaan adayg iyo qolof, ugu dambeynna way go'aan. Cudurku waxa uu caadi ahaan jiraa laba ilaa afar todobaad.

Ma u dhiman kartaa furuqa daayeerk?

Gudaha Afrika, furuqa daayeerk waxa uu dilay tiro u dhixeysa boqolkii 1 ilaa 10 dadka qaaday. Hase yeeshi, waxay u badan tahay in halistaasi gudaha Maraykanka intaa ka sii yaraato, nafaqada iyo helista daryeelka caafimaadka oo sii fiican daraadood.

Sidee loo qaadaa furuqa daayeerka?

Dadku waxay furuqa daayeerka ka qaadaan xayawaan qaba furuqa daayeerka oo qaniina ama haddii ay taabtan xayawaanka jiran dhiiggiisa, dheecaanka jidhkiisa ama finankiisa. Waxa kale oo cudurka laba qof isugu fidin karaan dhibco waaweeyn oo la socda neefta inta lagu jiro mudooyin dhaadeer ee ay labada qof leeyihiin kulan fool-ka-fool ah ama taabashada dheecaanka jidhka qof jiran ama taabashada alaabta ay ka mid yihiin sariirta ama dharka ku wasakheysan fayraska.

Wixii ah war dheeraad ah, wac North Dakota Department of Health (Waasaaradda Caafimaada ee Waqooyiga Dakota) oo leh lambarka 701.328.2378.